

розвитку науки й інноваційних технологій та є в цілому конструктивною і перспективною, й сприяє формуванню та розвитку суспільства знань як вищої фази інформаційного суспільства.

*Гончаренко Олена Андріївна – к.ю.н., доцент кафедри державного будівництва
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого*

О.О. Дмитрик

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

Сьогодні в Україні, як і в багатьох інших державах світу, набирає обертів формування національних інноваційних систем. Останні орієнтовані на побудову і розвиток ринкової конкурентоздатної економіки. При цьому слід зазначити, що «Україні необхідно створювати індивідуальну модель інноваційного розвитку. Це обумовлено історично високим рівнем розвитку фундаментальної науки, високим промисловим та сільськогосподарським потенціалом, які в сукупності дозволяють створити модель повного інноваційного циклу» [1, с. 46]. Очевидно, що вирішальна роль у цьому складному процесі належить державі, яка не лише встановлює правила поведінки для суб'єктів правовідносин, але й має забезпечувати фінансування тих реформ і новацій, що мають впроваджуватися у життя. У той же час як науковці, так і практичні співробітники однострій у твердженні, що «найбільшою проблемою на такому шляху розвитку постає фінансування фундаментальної та прикладної науки та ефективний трансфер технологій» [1, с. 46].

Економісти слушно вказують, що «головними складовими системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку є : фінансові інструменти; фінансові методи; форми фінансування; фінансові важелі впливу. Під «фінансовими методами» розуміють форму вираження фінансових відносин, що визначає конкретні способи формування і використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів для забезпечення ефективного функціонування всіх складових ланок фінансової системи, основними з яких є: бюджетне фінансування; кредитування; самофінансування [2, с. 48]. Однак, чи можна в умовах сьогодення вва-

жати, що держава повною мірою створює необхідні умови та фінансово забезпечує інноваційний розвиток України, використовуючи окреслені вище фінансові методи.

Спробуємо надати відповідь на прикладі реформування фінансового забезпечення освіти і науки в Україні, яке останнім часом зазнало суттєвих змін. Так, відповідно до ст. 71 Закону України «Про вищу освіту» фінансування державних вищих навчальних закладів здійснюється за рахунок коштів державного бюджету на умовах державного замовлення на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів та за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством, з дотриманням принципів цільового та ефективного використання коштів, публічності та прозорості у прийнятті рішень [3]. Ми вже звертали увагу на те, що одним із елементів фінансової самостійності державних і комунальних вищих навчальних закладів, що передбачені Законом України «Про вищу освіту», є можливість відкриття поточних та/або вкладних (депозитних) рахунків в установах державних банків для зарахування власних надходжень. Однак, це положення не дозволяє повною мірою реалізувати фінансову самостійність ВНЗ [4, с. 129, 130].

Наведене нами твердження, на жаль, ще й до тепер залишається актуальним, навіть не зважаючи на те, були внесені відповідні зміни до Бюджетного кодексу України [5], а 26 серпня 2015 р. №657 Кабінетом Міністрів України було затверджено Порядок розміщення вищими і професійно-технічними навчальними закладами на вкладних (депозитних) рахунках в установах банків державного сектору економіки тимчасово вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг (далі – Постанова №657) [6].

Дійсно, в умовах сьогодення, коли запроваджено економію державних коштів та недопущення втрат бюджету, важливого значення набувають додаткові джерела фінансування вищих навчальних закладів, у тому числі й отримання такими суб'єктами коштів від розміщення на вкладних (депозитних) рахунках в установах банків тимчасово вільних бюджетних коштів. Однак, повною мірою отримати такі кошти вищий навчальний заклад навряд чи зможе. Це пов'язано із тим, що сьогодні все таки відсутня можливість фактичної реалізації права використовувати власні надходження на свій розсуд і права відкриття поточних рахунків.

Що стосується аналізу змісту вказаного Порядку, то можна констатувати невідповідність її положень чинним законам. У той час як «неодмін-

ною вимогою, пропонованою до будь-якого фінансового нормативно-правового акта, поряд з необхідністю його видання в рамках компетенції відповідного державного органу, його суворої визначеності тощо, має стати вимога його суворої відповідності актам вищих органів, обов'язкового проходження принципу ієрархічності, за допомогою якого у праві досягаються єдність численних правових актів (норм) і їхня погоджена дія».

По-перше, наразі наявна невідповідність у термінології між Законом «Про вищу освіту» (абз. 2 ч. 2 ст. 70), Законом «Про банки і банківську діяльність», Бюджетним кодексом України (ч.9 ст. 13) і Постановою №657 (абз 1. П. 2) стосовно визначення банку, в якому вищі і професійно-технічні навчальні заклади можуть відкривати депозитні рахунки. Вважаємо, що необхідно узгодити термінологію з урахуванням положень закону «Про банки і банківську діяльність», як закону, що визначає структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові застави створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків.

По-друге, Постановою №657 вводяться додаткові обмеження стосовно повернення коштів на спеціальні реєстраційні рахунки закладу, що відкриті в органі державного казначейства (абз. 4 п.п. 2 п. 3). відзначимо, що термін розміщення коштів на вкладні рахунки навчальних закладів обмежується бюджетним періодом. Відповідно до ч. 1 ст. ст. 57 Бюджетного кодексу України «не пізніше 31 грудня поточного бюджетного періоду або останнього дня іншого бюджетного періоду Казначейство України закриває всі рахунки, відкриті у поточному бюджетному періоді для виконання бюджету.» Таким чином, в останній робочий день бюджетного періоду кошти навчального закладу підлягають поверненню на рахунок, відкритий в органі Державного казначейства України.

Режим розміщення бюджетними установами коштів на депозитних рахунках в установах банків визначається умовами відповідного депозитного договору. Термін таких договорів як правило не співпадає з бюджетним періодом, що не дозволяє бюджетній установі як вкладнику отримувати максимальний обсяг прибутку від тимчасового розміщення бюджетних коштів. Це фактично призводить до скорочення доходів спеціального фонду Державного бюджету України.

По-третє, Постановою №657 наводяться додаткові обмеження стосовно перерахування коштів органом Казначейства з урахуванням ресурсної забезпеченості єдиного казначейського рахунка. Таких обмежень Бюджетний кодекс України не містить.

Отже, все наведене засвідчує нагальну необхідність проведення більш дієвих, виважених кроків на шляху правового забезпечення створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мілевська Т. С. Моделі інноваційного розвитку економіки / Т. С. Мілевська // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2012. – № 7. – С. 45–49.
2. Осьмірко І. В. Система фінансового забезпечення інноваційного розвитку: поняття, структура та принципи функціонування // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2012. – № 7. – С. 47–49.
3. Про вищу освіту: Закон України від 1 червня 2014 року // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1444306418038017>.
4. Дмитрик О. О. Деякі проблеми реалізації положень Закону України « Про вищу освіту» щодо фінансової автономії вищих навчальних закладів // Актуальні напрями правового забезпечення інноваційної та інвестиційної політики в Україні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 14 листоп. 2014 р. / редкол.: С. М. Прилипо, Ю. Є. Атаманова, С. В. Глібо. – Х.: Право, 2014. – С. 128–130.
5. Бюджетний кодекс України: Закон від 08.07.2010 № 2456-VI // Відом. Верх. Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.
6. Про затвердження Порядку розміщення вищими і професійно-технічними навчальними закладами на вкладних (депозитних) рахунках в установах банків державного сектору економіки тимчасово вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2015 року № 657 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 72. – Ст. 2360.

Дмитрик Ольга Олександрівна – доктор юридичних наук, професор кафедри фінансового права, Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

К. В. Єфремова

ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «КОМЕРЦІЙНЕ ЕЛЕКТРОННЕ ПОВІДОМЛЕННЯ» І «СПАМ»

Сьогодні використання Інтернет-мережі, газет, радіо та телебачення для пропозиції укласти договір є дуже поширеним. Така тенденція свід-